

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za četrt leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelk, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Monopolsko delavstvo.

(Posnetek iz govora posl. Smodeja v proračunski debati.)

Položaj monopolskega delavstva je glede plač v primeri s predvojnimi razmerami poslabšan kar za 46 do 50%. Monopolski delavec zasluži torej toliko odstotkov manj kot pred vojno.

Če gledamo te razmere v luči drugih držav, zlasti Češkoslovaške, kjer imajo tobačni delavci, in sicer profesionisti 15-8—18-6 Kč plače in 13-60 Kč drag. doklade, k temu pa še naplačilo od službenih let tedensko od 7—8 Kč, potem moramo reči, da dobiva profesionist v Češkoslovaški, preračunano v našo valuto, dnevno 42—63 Din, delavke pa dnevno 25—37 Din; povprečno torej dobi vsak delavec na dan 40 Din plače. V Avstriji dobivajo tob. delavci 38 do 60 šilingov tedensko, kar znaša 50 do 90 Din dnevno. Kaka razlika med našo in tema dvema državama!

Naše monopolsko delavstvo je prosilo in zahtevalo izboljšanje svojega položaja. Toda Uprava monopoloj tej prošnji ni ugodila, kakor bi morala in tudi ne v razmerju njenih dohodkov. Izdeluje se sicer nekaj pravilnikov, a čudno je, da nihče tega pravilnika ne more dobiti: ne delavci ne poslanci. Dobiti ga bo mogoče šele, ko bo pravilnik že uveljavljen in ko bo prepozno uplivati na njegovo izboljšanje. Tako postopanje zasluži nastrojbo obsodbo. Uveljaviti je treba na vsej črti načelo: Zakaž vsak stan ima pravico, da je zaslišan, preden je sojen in obsojen in da mu je dana priložnost razložiti svoje želje v stvareh, ki se njega tičejo. Te ugodnosti pa monopolsko delavstvo, žal, nima. Delovodje, strokovni mojstri v tobačni tovarni v Ljubljani so prosili, da se jih prevede iz kategorije zvanjčnikov v prvo skupino III. kategorije. Z odlokom finančnega ministra in v sporazumu s pravosodnim ministrom z dne 11. dec. l. l. so bili nekateri v to skupino stvarno tudi prevedeni. To pa so dosegli samo tisti, ki so se pritožili na drž. svet, ki je njihovi prošnji ugodil. Če je torej stvar v principu že rešena, je torej popolnoma odveč, da se vsak posebej pritožuje na drž. svet. Dolžnost g. ministra torej je, da kolektivno prevede vse zvanjčnike v zaprošeno kategorijo.

Bedni med najbednejšimi pa so vpokojenici in vpokojenke tobačne tovarne v Ljubljani, ki dobivajo mesečno komaj 800 K, zakaj plačani so v kronah in ne v dinarjih. Le-ti zahtevajo, da se jih uvrsti v skupino državnih nameščencev po služb. pragmatiki iz l. 1923. Če bi pa to ne bilo nikakor mogoče, potem naj se jim daje vsaj tako pokojnino, s katero bodo mogli živeti, najmanj pa da se njihova dosedanja pokojnina v kronski veljavi prevede na dinarsko. Zahteva pravičnosti pa je, da se tem vpokojenecem prizna pokojnina v taki višini, kakršno dobivajo sedanji tobačni delavci, ko stopijo v pokoj. Uprava monopola in finančni minister bi morala imeti vsaj toliko socialnega zmisla in čuta pravičnosti, da od sedemdesetletnega človeka, ki je 35 let delal v tobačni tovarni, ne zahtevata, da na stara leta berači po hišah in umira od lakote na cesti.

O vsem tem bi se dalo še mnogo govoriti, zakaj uprav ta okolnost je nasramotnejše poglavje o razmerah v tobačnih tovarnah. G. finančni mi-

nister ima vedno pripravljen izgovor, češ budžet ne dopušča dati vsakemu stanu, kar mu pripada. V resnici pa je stvar v tem, da bi se tudi za najbednejše dobilo dovolj sredstev, ko bi bilo gospodarstvo monopolske uprave boljše kot je bilo doslej. Vladni izpreminjevalni predlogi so najočitnejši dokaz, kako se gospodari v tem oziru v naši državi.

V nadaljnjih izvajanjih je g. poslanec kritiziral gospodarstvo monopolske uprave in navajal posamezne slučaje, podprte s številkami, kako nezmislno in neekonomično se gospodari z državnim denarjem. Svoj govor je sklenil z izjavo, da v tako gospodarstvo ne more imeti zaupanja, in da bo njegov klub glasoval proti proračunu.

Političen pregled.

Merodajni činitelji so snovali tekom proračunske razprave načrte, kako neznosne razmere, ki so nastale pri nas, ublažiti. Nosilec boja in boritelj za spremembo naj bi bil Stjepan Radić. On, ki je bil pred letom dni največji republikanec, je to pot prevzel res popolnoma nasprotno vlogo.

V skupščini se je obenem s sprejetjem proračuna sklenilo, da se odgođe skupščinske seje do 5. maja. Tekom proračunske razprave se je videlo, da Radić s svojimi 58 poslanci ni dal proračunu tiste podobe, ki bi jo proračun moral imeti spričo velikega števila Radićevih poslancev.

Povsem gotovo je, da se bližamo volitvam, če ne že te jeseni, pa prihodnjo pomlad. Na volitve pa je treba z močnimi gesli, katerih pa Radić baš po sprejetju tega proračuna vsled svojih neuspehov ni imel.

Z veseljem se je Radić raditega oprijel od merodajnih činiteljev zasnovanega boja proti Pašiću. Povsem nenadoma je drug dan po odgoditvi skupščine zahteval, da se skliče skupščina že 8. aprila.

Radićeva zahteva je spravila Pašića v nemalo zadrego. Za delo v narodni skupščini se je namreč izrekla celo opozicija in po Radićevi izjavi razen radićevcev tudi velik del radikalov, ki se zavzemajo za politiko Ljube Jovanovića.

Naenkrat je završalo po državi. Če je res, da ima Jovanović tako močno zaslonbo v klubu, je mogoče, da nastopi v naši notranji politiki vsled cepitve radikalnega kluba preokret na boljše.

V petek se je vršila seja radikalnega kluba, katere izid je marsikoga presenetil. Privikrat, odkar smo v Jugoslaviji, je nastopilo v radikalnem klubu javno in očitno nasprotje med Pašićem in Jovanovićem. V tem boju je zopet zmagal Pašić. Pašićevi zmagi se pravzaprav ne smemo čuditi. Vse v radikalni stranki se nahajajoče, med seboj si nasprotujoče, skoro da sovražne se skupine dobro čutijo, da je moč radikalne stranke edina v slogi, četudi sede na žerjavci in na trnju.

Pašić je na velikonočno nedeljo odstopil. Njegov naslednik je zaenkrat Uzunović, ki je prejel mandat za sestavo vlade. Ali pride nov režim? Ali se še vrne Pašić? Le-ta bi bržčas sestavil vlado iz samih radikalov ter šel v volitve, morebiti celo delovno vlado z Radićem in Davidovićem. Ker se samostojni demokrati proti Pašiću držijo precej mirno, bi šel morda v vlado s Pašićem tudi Pribičević. Na vsak način bomo tekom prihodnjega tedna glede naše notranje politike na jasnem.

Narodna ideja in delavec.

Poudarjanje narodne ideje ali zavesti lastne narodnosti ni pri delavcu-proletarcu tako izrazito, kot pri drugih stanovih.

Trda borba za življenje mu onemogoča, da je večkrat ne more uveljaviti, kot bi bilo potrebno. Ni sicer delavcu »domovina njegov treh« kot pravi nek izrek, pač pa delavec čuti, da ga lastna domovina pogostokrat zapostavlja, da so njegove pravice zavržene, da se za njegove pritožbe ne zmeni, da vladajoči sloji delavčevega življenja še poznajo ne. Da mu domovina večkrat ne da »ne dela, ne jela« kot pravimo, in če mora za ljubim kruhom med tuji svet, se domovina zanj ne briga, mu ne daje niti moralne opore. V takih okoliščinah pušča sedanja družba delavstvo, zato je razumljiv klic samopomoči: »proletarci vseh dežel, združite se!« Ni v tem klicu zanikanje narodnosti, ampak je apel solidarizma v zaščito najprimitivnejših pravic delavskih slojev.

Narodno idejo, narodno zavest se sicer more v neki meri vcepiti potom šole, pravi življenjski sok ji pa da le res socialno življenje, socialna zakonodaja, socialno-ekonomično gospodarstvo v državi.

Kmet, ki ima svojo domačijo, svoje polje, ki ga v potu svojega obraza obdeluje, in od katerega živi, je nanj zelo navezan, ljubezen do njegove domačije je tudi temelj njegove ljubezni do domovine. Pa ne vidim na kmetu same borbe za kruh, temveč neko notranje veselje in užitek in zadovoljstvo, ko ob znoju svojega obraza obdeluje svojo zemljo.

Ko pa delavec stopa v rudnik, tovarno ali kamorkoli, kaj čuti? Ali samo borbo za kruh? Kaj misli? Menim, da ima težke misli. Ta šteje in računi svoje dneve, premišljuje koliko more in sme potrošiti, koliko let bo prodajal svojo moč, kaj in kako, ko obnemore, se postara?

Preskrba za obnemoglost in starost, kako šibka stvar je še dandanes!

Drugi sluti redukcijo — kar čez noč bo treba drugim. Kam? Pa če bi imel kaj prihranka iz onih »debelih 7 let«! Kaj, ko je prihranek požrl mrtvi kapital, v obliki visokih dividend, delavca-ustvaritelja pa pustil praznih rok! — Pa še mnogo drugih temnih misli mu gredo življenje, veselje do dela. Kaj je domovina? Gore in doline, reke in jezera, morje, vasi in mesta, polja in gozdovi, rudniki in podjetja itd. nadaljeval bi jaz, uradniki in proletarci, trgovci in posestniki, kmetje in kmečki delavci, rokodelci, hlapci in dekle, brezposelni in bolniki, reveži, berači itd. To je naša domovina.

Narodnjaki, koliko smo storili, da bi se ta domovina od prvega do zadnjega čutila kot ena družina pred zakonom, pri delu, pri plačilu? Ali nam je narod in domovina samo fraza? Pojdemo na resnično narodno polje orat in sejati!

—r.

Rudarjem!

Če pogledamo v revirje, v tesna mračna stanovanja, vidimo stare, temne slike. V rovu, v blatu in vodi koplje ves poten, napol obleden rudar premog. Nad glavo mu preti nevarnost, od strani se mu smeje smrt. Rakev si teše. Če se sesuje nanj plast, nič zato. Previden ni bil, govori... Par umazanih, trdih rok ga pograbi in pelje na dan, katerih mu je bilo tako malo sojenih. Pogrebi se vračajo na delo. Temu se utrne solza, oni vzdihne, tretji izusti kletev... Tam v zadolbi sobi plaka žena, joka mati... Po tleh kobacajo otroci in prosijo kruha. V mrtvašnici leži mož. Obraz ima razbit, in roke, ki nosijo žulje, so upadle. V sprevodu vidimo vso gospodo. O modi se razgovarjajo, o zabavah in plesu. Ko pade prst na krsto, se zganejo, beže... Čez štiri najst dni: »Iz stanovanja boste šli.« »Kam?« »To že sami veste! Prazno mora biti.« Nič ne pomaga jok; njim niso mar prošnje. Gluhi so tisti, ki imajo oblast. Za družino se začne veliki teden. Sladkost rodbinskega življenja, četudi težkega, se je izlila v trpljenje. V otrocih je bolezen in malodušje. Ko zrastejo, se prodajo družbi, žive kot je živel oče in bodo morda umrli, kot je umrl on... Tako umirajo rodovi v Trbovljah, Zagorju, Rajhenburgu, Kočevju in Hudi jami. Zakon smrti je takl... Deset tisoč vas je! Dolga vrsta, mogočna frontal! Toda v vas je potrto, obrazi so plahi. Tovariši kvišku! Življenje zadnjega rudarja je pred Bogom ravno toliko vredno, kot ravnatelj. To si zapomnimo. Če ima nasilni družabni red drugačno merilo, se ne bomo razburjali. Obljubimo pa, da bomo vso našo javnost seznanili z življenjem izstradanega reveža pri milijonski Trboveljski družbi ne nehajo prej, dokler mu ne priborimo vsaj nekaj socialnih pravic! Sredstev ne bomo izbirali. Delavec mora iz kleti v zdrava stanovanja, mora se ga plačati, če rabi buržoazija zdravih moči... Zaprite ptiča v kletko in ne bo več pel. Krmite konja s slamo, pa bo omagal. Pokonci rod hlapcev in zgani se! Poišči si organizacije, delaj v njih in pokaži vso borbenost! Če žrtvuješ tujcu vse, stori zase vsaj malo...

Tajnik SZR.

Viničarsko gibanje.

Strokovna zveza viničarjev in kmetskih delavcev v Ljutomeru je imela dne 28. marca svoj redni občni zbor, na katerem je bilo zastopanih 320 članov naše organizacije. Delegati so se udeležili zbora in pridobili še veliko članov. Po otvoritvi občnega zbora je načelnik zveze podal besedo tajniku, kateri je podal pregled dela naše zveze od ustanovitve do danes, orisal uspehe in tudi neuspehe ter pojasnil pravi vzrok našega slabega položaja. Podal je nadalje temeljne smernice, po katerih mora hoditi naša organizacija. Pozval je članstvo, da se kar najtesneje poprime svoje stanovske organizacije. Nato je bil prečitan zapisnik zadnjega občnega zbora, nakar je sledilo poročilo odbora, od katerih je bilo poročilo tajnika in načelnika viharo odobravano. V načelstvo so bili izvoljeni Ivan Husjak, načelnik; Topličar Ignac, podnačelnik; Karba Anton, blagajnik; Rozman Peter, tajnik; Nedok Ludvik in Pučko Janez, odbornika; za namestnike tov. Topličar Franc, Rubin Jožef, Vičar Jakob, Nedok Marko, Pučko Andrej; v nadzorstvo tov. Tomažič Franc, Košnik Jožef, Topličar Franc. Lihtenvalner Ju-

„Za kršč. socializem“.

Kdor hoče prav umeti idejo krščanskega socializma, mora prečitati to zelo potrebno brošurico. Dobi se v kolportažnem oddelku »Slovenca« v jugoslovanski tiskarni v Ljubljani.

rij; v strokovni odbor: Rakuša Peter, Rozman Martin, Puklavec Andrej, Košnik Jožef, Markovič Jožef, Potočnik Ivan, Kardinar Avgust, Hanžekovič Andrej, Plohl Franc, Kovačič Martin; za zastopnika na obč. zboru JSZ sta tov. Rozman Peter, Košnik Jože; v glavni nadzorstveni odbor JSZ so izvoljeni tov. Tomažič Franc, Karba Anton, Fekonja Franc in Žužek Franc v Ljubljani. Četrta točka občnega zbora je bila ustanovitev bolniškega fonda, čigar pravilnik je izdelal zvezin tajnik. Po daljši in

stvarni debati je občni zbor pravilnik odobril v celoti. 10 Din kot članarina boln. fonda za celo leto je občni zbor določil pobrati do 1. junija 1926. S tem je storjen zopet velik korak naprej. Ta fond bo naš gospodarski položaj znatno okrepil in s tem je podana prva podlaga prostovoljnega zavarovanja proti boleznim in neugodi naših viničarjev. Po nekaterih predlogih je bila še prečitana in sprejeta resolucija na Delavsko zbornico za Slovenijo, nakar je tov. načelnik zaključil krasno uspeli občni zbor.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Državni cestarji.

Občni zbor skupine Društva drž. cestarjev v Celju se bo vršil v nedeljo 11. aprila ob 9. uri dop. v gostilni Pergar v Gosposki ulici. Vabljeni vsi člani. — Predsednik.

Društvo diplomiranih babic.

Naš občni zbor se bo vršil dne 12. aprila. Vabila za občni zbor so bila že razposlana. Za slučaj, da katera vabila ni prejela, naj to takoj javi, da se ji nemudoma dopošlje, sicer bo imela sitnosti pri vožnji v Ljubljano in nazaj. To seveda le v slučaju, če dobimo polovično vožnjo, za katero smo že zaprosile ministrstvo saobračaja.

Pripravite se! Občni zbor se bliža. Loči nas še dobra dva tedna, ko se bomo zbrale v Ljubljani. Delo, ki ga imamo izvršiti na tem občnem zboru, je velike važnosti. Zato Vas vse, ki mislite na občnem zboru tudi kaj govoriti, prosimo, da se že pripravite vnaprej, zakaj gradiva, ki ga imamo ta dan predelati, je toliko, da ne bo časa za premišljevanje. Razpravljalo se bo predvsem o starostnem zavarovanju, ki je za nas najbolj pereče vprašanje.

Zveza tovarniškega delavstva.

Tržič. V zdravstveni odsek tukajšne ekspoziture OUZD so delavske strokovne organizacije imenovalle sledeče zaupnike, in sicer za vsak večji obrat posebej: Za predilnico Možek Anton in Mlinar Ignac; za čevljarstvo tovarno P. Kozina, Ahačič Ign. in Pogoj Rudolf; za papirnico Rogelj Peter; za čevljar. tovarno Mally-Demberger Bukovnik Jožef; za usnjarsko tovarno K. B. Mally, Ferlan Ferdinand; za manjše obrate Majeršič Janez. Potom tega odseka bo delavstvo po svojih zaupnikih povedalo pritožbe in želje napram OUZD. Merodajni faktorji so uvideli, da je bolje, če delavstvo pove na uho razne nedostatkosti, kakor pa, da se spravlja v javnost in tako širi nerazpoloženje napram OUZD. Dolžnost zaupnikov bo, da bodo širili med delavstvom smisel za splošno socialno zavarovanje, da bodo pazili na zlorabe in jih preprečali, da bodo skrbeli za dobro zdravstveno stanje med delavstvom v obratih, delavnicah, kakor tudi v delav-

količkah za svoj obstoj, naj se sigurno udeleži sestanka.

Strokovna zveza rudarjev.

Iz centrale. Na ponedeljek po beli nedelji ob 6. uri zvečer se bo vršila seja zveze rudarjev. Vabim tudi zaupnike skupin. Vabil ne bom dostavljal. Udeležite se seje vsi! — Tajnik.

Iz rudarske centrale. V centralni odbor so bili izvoljeni ti-le tovariši: Guna Fr., predsednik, Postržin Iv., podpredsednik, Flisek Viktor, tajnik, Dolinar Polde, blagajnik, Ivnik Ivan, odbornik, vsi iz Zagorja in tov. Stanko Keše iz Trbovelj kot odbornik. Navedeni so sami stari veterani, ki so se že mnogokrat izpostavljali nasilju in krivici, a niso podlegli. Tovariši širom Slovenije, verujte v njihovo iskrenost, podpirajte jih, pa bo boljše!

Vse skupine obveščamo, da se je po sklepu zadnjega občnega zbora Stropkovne zveze rudarjev v Trbovljah prenesla centrala zveze v Zagorje. S 1. aprilom je prevzel centralno tajništvo tov. Flisek in bo redno uradoval v prostorih Zadrugnega doma. Prosimo tovariše, da naslavljajo vse dopise na »Strokovno zvezo rudarjev«, Zadrugni dom, Zagorje.

Trbovlje. Skupina SZR v Trbovljah je imela 21. marca svoj redni občni zbor. Ker se ob napovedani uri ni udeležilo zadostno število članov, se je občni zbor pričel pol ure pozneje. Tov. predsednik Tonta Ivan je otvoril občni zbor in pozdravil vse navzoče člane ter razvil v obsežnem govoru delovanje skupine v prejšnjem letu. Iz poročila je bilo razvidno, da skupina med letom ni mogla zaznamovati posebnega napredka, akoravno je imel odbor precej dobre volje za delo. Za tem je dal svoje poročilo tajnik, ki je najprej prečital zapisnik zadnjega občnega zbora, čigar točke so se posamezno obravnavale, nakar se je zapisnik odobril. Iz poročila sledi, da je imela skupina 12 rednih odborovih sej in tri izredne, 14 članskih sestankov, 4 shode in 4 predavanja. Poročilo letnega zaključka blagajne je podal tov. Zupan Franc, ter je bilo po revizorjih ugotovljeno, da so bile knjige in blagajna v najlepšem redu. Izvolitev novega odbora se je izvršila z malimi spremembami, in je sledeči: predsednik: Križnik Filip, nam. Zaje Viktor, tajnik Renko Miloš, namestnik Vonta Ivan, blagajnik Zupan Fr., nam. Peperko Jakob; revizorja: Jordan Avgust, Volken Ivan; odborniki: Zupančič Martin, Janež Jakob, Zaplotnik Ivan, Hrovat Anton. Poleg odbora so se imenovali rajonski zaupniki. K slučajnostim si je novi odbor sestavil lokalni program, po katerem si bo usmeril bodoče delo skupine. Po izčrpanem dnevnem redu je tov. predsednik zaključil občni zbor, ter polagal na srce vsem odbornikom in zaupnikom, da se v bodoče vztrajneje oprejejo dela, ker je na organizatoričnem polju še veliko dela.

Zgorej smo navedli zaupnike naše skupine. Tukaj ne morem dalje, da ne bi omenil, kako važni in pomembni so ravno zaupniki v organizaciji in koliko lahko pripomorejo k napredku. Glavnim funkcionarjem kot takim že ni v toliko dana prilika, da se uveljavijo na zunaj, ker so v večji meri zadržani pri tekočih poslih v tajništvu. Delo zaupnikov se pa vrši zunaj v podrobni agitaciji, katera se je po izkušnjah še najbolj obnesla. Da bodo zamogli zaupniki uspešno delovati, jim bo treba, da se temeljito seznajajo z našimi načeli in krščanskim socializmom. Zato je že odbor sklenil, da se vsak četrtek ob 5. uri vrši članski sestanek, kjer bomo pričeli s predavanji o krščanskem socializmu. Pri teh sestankih se bo vodil natančen seznam članov, kateri se bodo udeleževali predavanj. Zlasti zaupniki so dolžni, da se teh predavanj redno udeležujejo. Na drugi strani pa je njih dolžnost, da skrbje v svojem rajonu za vse člane kakor tudi za naše somišljenike, ki še danes stojijo izven strokovne organizacije. Zaupniki, častno je vaše mesto. S svojim delom koristite svojim sodelavcem in vsemu našemu kršč. soc. pokretu. Prihajajte redno vsaj enkrat v tednu v tajništvo, ker so razmere današnjega časa take, da se vedno kaj novega naredi in sklene, kar mnogokrat slabo vpliva, če niso člani pravilno poučeni. Treba bo misliti, da razširimo našo »Pravico«. Če se bo obneslo, bomo skušali uvesti razpored »Pravice«. — Našim članom pa: skrbite, da poravnate zaostalo članarino in se redno udeležujete vseh sestankov in izpolnjujete svoje dolžnosti napram organizaciji. — Tajnik.

Velenje. Pred kratkim nam je poslal g. poslanec Vl. Pušenjak odgovor g. ministra za šume in rude na spomenico, ki jo je dne 7. junija l. l. vložila JSZ potom delegata Vekoslava Zajca na pet ministrstev ter se obenem obrnila za pomoč potom intervencij na vsa tozadevna oblastva in korporacije, in sicer na oba velika župana, na rudarsko glavarstvo, na rud. odsek v Sarajevu, na razne borze dela, na Del. zbornico in mestno občino Celje. Vlogo so podpisali tudi vsi gg. župani iz celega sodnega okraja Soštanj. Spomenica je bila zelo obširna in je naštevala vse krivice, ki se godijo velenjskim rudarjem in obenem tudi stavila razne navse, kako pomagati bednemu in brezposelnemu delavcu. Stavljal se je predlog, naj začne vlada takoj z stavbo velike moderne električne centrale, ki bi lahko v velikih množinah rabila premog in bi se lahko prodajal električni tok daleč na okoli po primerno nizki ceni. Nadalje zahteva druga spomenica zgradbo briketarne in tovarno za koks, ker bi se predelani premog tudi mnogo lažje proizvedel nego samo rjavi v velikih sirovih kosih. S tem bi bilo rešeno sporno vprašanje, kje dobiti stalne odjemalce za velenjski premog ter obenem tudi zasiguran kruh

Viktor Flisek:

Ob vojni.

Od gorskih grebenov se je trgal sneg in spuščal v dolino. Gol je ostal Krn, gol Lipnik in Rombon. Zazevale so sive skale, navpični zobje, moleči v meglo, so se odgnili. Pokazale so se gladke, kamenite plošče.

Pod gorami se je cedila izpod snega voda in lezla po krvavi, stepani in solzni goriški zemlji. Prihajala je v naše jarke in se zbirala v luže. Blatni smo razstijali in predlagali po prekopu mokro slamo. Od sten smo kopali prst in jo razgrinjali po mokrini. Po tleh je nastala mastna plast iz katere smo s težavo vlekli težke čevlje. Ponoči je curljala od ilovnate strehe voda in premakala naše plašče.

Od Soče se je oglašal Lah in nam tipal kosti. Tisoč žrel je nastavljal tja do morja. Dan za dnem je grmelo, brez konca... Treskalo je v jarke, rilo po zemlji, dokler je bil en sam živ. Ponoči so prišli grobokopi in zasadili lopate. Trboveljski rudar iz

črne globeli, koliko je že prevalil zemlje. In kmetje; saj so rasti z motiko in oralom. Delali so, kot bi se vrnili k poklicu. Zazijale so odprtine, široke, globoke... Možje so začeli pokopavati. Nastali so hrički, na njih brezovi križi, beli kot nedolžne kosti, oviti z rožami.

Zjutraj so razvrstili po jarkih sveže polke. Bili so mladi, brez brk in poga. Molili so in jokali. Med njimi pa so bili bradati levi, opraskani in bojevit. Razlezli so se po grobeh in čakali, da jih zasuje sovražnik, čakali so konca...

Kadar so prišli novi, smo se zgrnili k njim in vpraševali kako je doma.

Pravili so o stiski, ki je prišla čez ljudi. Stradež vsem preti. V gosposkih hišah ni kruha in neobeljen krompir jedo v imenitnih hišah. Kmetom so izgnali iz hlevov delovno živino in cesarski komisariji jim štejejo snope. Župani tirjajo pokorščino in puljo iz revežev zadnje vinarje za vojna posojila. Vsaka hiša je že dala cesarju moža, pa še ni konca. Po nekaterih vaseh ni človeka, da bi

oral za praho, ni moškega, da bi obsejal. Madžarske vojake pa pošiljajo po naših krajih, da je pokora in greh... Vojska vse davi. Le krčmar se redi in kramar dere, da je strahota. Konca pa ne bo. K Soči se spravlja Nemec, da užene Laha. Spočiti je in ne pozna naših skal. Kosila ga bo smrt, da bo groza v Rajhu... »Ne bomo podušili Italijana,« so obupavali in se tlačili okoli nas. »Smrti smo zapisani! Sem čez Sočo bo prišla in nas zmlela!«

»Cagovci!« se je zagnal naš Tevž med nje. »Sam podavim sto Lahov s Cadorno vred. Kako so jo že vozili tam čez jarke. Saj so plašni ti tatje! Še jih bomo, kaj?« je stresel Kuštrina, ki se je praskal po suhem stegnu.

Z Dunaja so pritiskali. Junaki, osvobodniki, vztrajajte! Bliža se dan, prišla bo ura! Vrnili se boste ovenčani! Sovražnik bo strt, dom svoboden. Bog je z nami! Srbi so premagani, Rusija je na kolenih. V Italiji vlada zmešnjava. Vojaki beže iz vojne črte. Rumuni so potisnjeni daleč od meje in naši zavezniki obstranjujejo Pariz...

Tiste nesrečne dneve so nas postili. Komaj na šest mož je prišel en komis. Ponoči so nam vlivali v posodice redke krompirjeve juhe, po kateri so se sukali koščki konjskega mesa. Med tobak so nam mešali listja, da smo ga naluščili cela prgišča in pogrinjali po blatu. Prazne čutariče smo obešali po žičnih ovirah, da je zvonilo v vetru. Če so ti kaj poslali od doma je prestreglo tiste drobtine sto rok. Sto lakotnikov je pozobalo vso plesnobo...

V naša umazana gnezda je posijalo aprilovo solnce. Pretrgalo je meglene plahte in zijalo po razmetanih vaseh ob Soči. Previdno smo se potuhnili za nasipe. Tam spredaj, streljaj od nas, v podrtih hišah so gospodarili alpinci. Iz za zidov so pazili na naše glave.

»Nedelja je, fantje!« nam je zastavil Tevž. »V pratiki sem davi našel. Ta ne laže. Vsi ste jo že imeli v rokah. Svetnikov je polna, kot farna cerkev, in vreme kaže. Včasih pogodi, včasih pa narobe. Taka nedelja!« ga je vjezilo. Kratko lopatico je vdiral v ilovko, katero je zalagal

velenjskim rudarjem. Za elektrarno bi se porabilo dnevno okrog 30 vagonov premoga. Ker pa se je cela zadeva zavlačevala, je organizacija potom svojega zastopnika V. Zajca in g. posl. VI. Pušenjaka energično pritiskala za takojšnjo rešitev. Uspeh ni izostal. Te dni smo dobili odgovor, da so vse priprave v polnem teku in da mora biti delo elektrarne končano že v letu 1927. Opuščeni rudarji bodo na ta način zopet lahko sprejeti nazaj v službo in se bo začelo redno obratovanje. Naši skupini v Velenju in v Zabukovcu sta skupno zahtevali povrnitev vseh odvzetih doklad našim rudarjem, katere je vlada v mesecu avgustu 1925 ukinila na sara-jevski konferenci. O tem ni hotel minister nič slišati. Ako bi bila naša organizacija močna, kot so organizacije v drugih državah, bi se priborilo tudi to. Danes je pa vse naenkrat nemogoče doseči, posebno zato ne, ker je delavstvo razbito v različne stranke in ne predstavlja nobene moči. Kar je priborila naša organizacija je stalo mnogo truda in tudi denarnih žrtev. Zato je uspeh tem več vreden. Priznanje in čast gre tistim ljudem, ki so se dejansko borili za življenjski obstanek vseh rudarskih družin. Nikakor pa ne gre priznanje organizacijam, kojih namen je, da samo blatijo našo organizacijo, same pa ne delajo drugega, kot razširjajo sovraštvo med delavstvom in s tem spletajo bič, s katerim nas lahko še hujše biča podjetnik. Delavci, izpreglejte enkrat, da je treba močne strokovne organizacije le na podlagi krščanskega socializma, raznim sleparjem pa obrnite hrbet, če hočete, da nam zasije enkrat solnce boljše bodočnosti.

* * *

ODPUŠČENIM DELAVCEM IN NAMEŠČENCEM V RUDARSKIH RE-VIRJIH!

Vsi opuščeni delavci in nameščenci se vabijo, da izpolnijo vprašalne pole, ki jih je izdala Delavska zbornica za Slovenijo v nameri, da dobi točen pregled čez socialen položaj opuščenega delavstva. Ta pregled je Delavski zbornici potreben, da more organizirati posredovanje za delo.

V ta namen je izdala zbornica vprašalne pole in jih razporežila v času od 1. do 10. aprila t. l.

V Trbovljah: v Delavskem domu.

V Zagorju: V prostorih Zveze rudarjev Jugoslavije.

V Hrastniku: V Delavskem domu.

V Rajhenburgu: V Delavskem domu.

Razen tega bodo vprašalne pole na razpolago tudi v prostorih vseh pri zbornici registriranih strokovnih organizacij, kojih uprave naj si pre-skrbe vprašalne pole pri zgoraj na-vedenih zgaševalnicah. V ostalih ru-darskih revirjih se dobe vprašalne pole pri podružnicah registriranih strokovnih organizacij dotičnega kra-

ja. — V lastnem interesu vsakega reduciranca je, da izpolni čimprej vprašalno polo.

V Ljubljani, 27. marca 1926.

Delavska zbornica za Slovenijo.

Viničarji.

Globočki vrh. Viničarska skupina v Ljutomeru nam sporoča, da se vrši pri nas sestanek viničarjev v nede-ljo dne 11. aprila. Po dolgem času je prišel tudi za nas čas, da se organi-ziramo in potom organizacije poma-gamo drug drugemu in vsi skupaj sami sebi. Spoznajmo, da ne bomo dobili nikjer druge pomoči, kakor edino le v naši strokovni organizaciji, kjer bomo odločevali mi sami in se tudi združeno borili za svoje pravice. Potom organizacije bomo dokazali svojim gospodarjem in javnosti, da viničarji nismo rojeni samo za trplje-nje in pomanjkanje, ampak tudi za pošteno življenje, ki pripade vsake-mu človeku. Vabim vas, da se naše-ga sestanka udeležite vsi, na kate-rem boste spoznali pomen strokovne organizacije. — Viničar.

Davek na ročno delo.

»Pravica« je svoječasno prinašala obširne članke, v katerih je bilo do-volj jasno ožigosano obdavčenje de-lavskega zaslužka tako iz socialnega kakor iz gospodarskega ozira priza-detih delavskih slojev. Poslanci Jugo-slovanskega kluba, posebno dr. Go-sar so se neumorno trudili za odpra-vo davka na zaslužek ročnih delav-cev, žal se jim za enkrat ni posrečilo doseči, da se davek popolnoma od-pravi. S svojim govorom v narodni skupščini, je pa dr. Gosar vseeno do-segel to, da je g. finančni minister pristal na znatno omiljenje.

Delavstvo, ki mora ta gorostasni davek plačevati, si še danes ni na jasnem glede višine tega davka. To pa zato, ker skoro dva delodajalca ne odtrgujeta v enaki višini davek. Zgo-di se celo, da sliši delavec, da ta da-vek ni zakonit in da ga delodajalci po svoji volji odtegujejo. Treba je, da smo v tem na jasnem. Zakon določa: Vsak ročni delavec ali delavka, ki zasluži letno 5000 Din mora plačevati 2 odstotni davek na zaslužek, poleg tega še invalidski davek in doklado za komoro, kar znaša skupaj 3,3 od-stotke od zaslužka. K zaslužku se šte-je tudi hrana in stanovanje v naturi. Davka prosti so pod 18 in nad 65 let stari delavci in delavke. Dalje so te-ga davka prosti sezonski in poljedel-ski delavci. Davek na ročno delo je torej zakonit in se ga mora plačevati, in sicer do tedaj, ko bo zopet z zako-nom ukinjen. Lahko pa se reče, da je ta davek vseskozi silno krivičen. Če gospoda v Belgradu ne more živeti brez davka na ročno delo, pa naj se obrne na tiste, ki vlečejo dobičke od delavca, delavca pa, ki že itak ne mo-re ne živeti ne umreti, naj pustijo pri življenju.

Inserirajte v »Pravico«!

Večkrat se je zapodil s puško iz jarka in hotel naravnost med Lahe. Ponavadi mu je ubranil Tevž in ga potisnil nazaj v izkopano vijugo.

Slutili smo, da se bo zgodilo z Ločnikom nekaj nenavadnega. Tevž je zaman obračal pogovor drugam. Ločnik je izpustil lopatice v mehka tla in zlezel čisto k njemu.

»Tudi ti si zapisan,« je začel. »Vsi! Vsi! To so velike bukve... Sama sva ostala, Tevž. Vsi so pogini-li! Kje je debeli major? V Karpatih ima grob. Križ sem mu izrezal. Iz oči mi je solzilo, ko sem ga zasajal. Ni bil slab gospod. Kot veriverica oreh ga je zdrobilo. Na dvoje ga je raz-klenilo... Kje sta Zabevc in Peč-nik. Še mrtva nista bila deležna mi-ru. Iz zemlje ju je izruvalo in vrglo v Sočo. Kot treske ju je neslo po vodi... Plečnik je bil pobožnjak. Vedno je molil. Ta je v nebesih. Sama sta, sama! Tevž, še hrast veter podere. Tudi naju bo zlomilo. Že vidim smrt. Kako je hitra, starka!«

»Vojne bo konec,« je zasukal Tevž, ko je videl, da smo obviseli pri delu. »Laha porinemo čez vodo,

Memento!

»Stražni ognji«, list katoliških srednješolcev v Mariboru, prinašajo na str. 116 sledeča stavka: »Krek v socializmu — otrok ob svojih prvih besedah« in pa »mi moramo dospeti v socializmu, ki ga pravzaprav ni, do mirne točke vednega splošnega ugodja!«

Ne odgovarjam nerazsodnemu srednješolcu, ki ni odgovoren za pi-sanje o Kreku in o socializmu, stav-ljam le apel na tiste razsodne čini-telje, ki naj povedo mlademu fantu, da je to budalost, kar je napisal in da naj hrani svoje nerazvite pis. sile za čas, ko bo že nekaj preštudiral in razumel.

Ko nam je na tem, da smo v soc. vprašanju idejni in enotni, ko si materialistični socialisti snujejo svo-jo strokovno literaturo, pa naj bi mi pustili, da nepoklicana srednješolska mladina v javnem glasilu imenuje Kreka ob socialn. vprašanju »otroka ob svojih prvih besedah«!

Kam pelje to?

Gospodje, ki Vam je pri srcu mladina, povejte ji odkrito, da je treba za resno delo dozorelosti, ve-liko mero skromnosti in takta vsaj do naših največjih mož.

V interesu mladine nismo mogli iti mimo tega v našem listu in pa v interesu delavstva, ki potrebuje so-delovanja inteligence, ki naj delav-stvo prav razume.

Ante Kordin, Ljubljana.

Tedenske novice.

Zahrhten napad. Ko se je vračal na velikonočno soboto od blagoslav-ljanja jedil g. župnik Alojzij Kokelj v Vurbergu pri Ptuj, je nenadoma oddal nanj v bližini župnišča od za-daj strel iz samokresa kmečki fant Anton Kolarič iz Grajene v namenu, da ga usmrti. Napad se ni posrečil, ker je strel zadel župnika v levo roko in je kljub rani lahko opravil vsa velikonočna opravila. Zločinca so orožniki drugi dan ujeli in ga iz-ročili sodišču. Napadalec je pred ča-som zapravlil vso svojo dediščino in se kot delomržež potikal po raznih krajih.

Strašna nesreča. Pri velikonoč-nem streljanju se je na Klakah pri Pilštanju smrtno ponesrečil 20 letni žurej. V nedeljo in v ponedeljek je streljal z malimi topiči. Z mlajšim bratom sta v ponedeljek dopoldne zopet nabijala topiče. Naenkrat se je smodnik vnel in pognal nesrečniku v glavo kakih 20 cm dolgo železno palico, s katero je nabijal topič. Že-lezna palica se mu je zarila v čelo nad levim očesom kakih 7 cm globo-ko. V najhujših bolečinah je preživel še celo noč.

Nepredvidnost. Na železniški pro-gi med Stično in Višnjo goro je ho-tela 24 letna Katarina Umekova pre-skočiti progo, ko se je bližal vlak. Bilo je že prepozno in vlak je po-grabil dekle in jo vrgel z vso silo ob stran proge. K sreči ni prišla pod

kolesa in so jo zadeli samo odbijači. Dekle je dobilo težke notranje poškodbe in so jo po zdravnikovi od-redbi takoj odpeljali v ljubljansko bolnico.

Pri kopanju ilovice je zasulo v opekarni Ulman v Celju delavca Fi-lipa Weissenbacha. Ker ni bila gor-nja plast ilovice zadosti zavarovana, se je ta utrgala in ga pokopala. Weissenbach je v bolnici umrl vsled zmečkanega prsnega koša.

Umor. V Grižah so našli pri hiši, kjer so stanovali vdova Steiner Ma-rija, rudar Josip Kokola in sin vdo-ve, v jaslih v hlevu mrtvo v isti hiši stanujočo 73 let staro I. Sellhaimer. Zdravnik je ugotovil, da je nasilno umrla. Pri hišni preiskavi so našli okrvavljeno sekiro. Zgoraj imenova-ne so prepeljali v celjske zapore.

Roparski napad na laško carin-sko postajo v Prestraneku. Na veli-ko soboto zvečer je napadlo pet ro-parjev laško carinsko postajo v Pre-straneku pri Postojni in sicer v ča-su, ko so laški financarji imeli od-prto blagajno. V urad so stopili trije oboroženi moški, ki so zaklicali v laškem jeziku roke kvišku, kar so uradniki seveda storili. Nato so ro-parji izpraznili blagajno — bilo je 240.000 lir. Ko so opravili svoje delo, so pobegnili. Italijanska straža pa je opazila beganje, zdelo se ji je sum-ljivo in je hitela za njimi. Tačas so prišli tudi uradniki s carinskega urada, ki so udrli skozi okno na prsto — roparji so jih namreč za-klenili. Začel se je lov. Trije roparji so tekli naprej, dva pa sta se usta-vila in začela streljati. Finančni stražnik je takoj obležal mrtev. Vne-la se je cela bitka. Oba roparja sta bila ustreljena, ki so jih potem Itali-jani grozovito razmesarili. Ostali tri-je so ušli. Ranjeni so bili tudi še drugi stražniki, izmed katerih je eden že umrl v postojnski bolnišnici. Iz-med obeh mrtvih roparjev je eden kovač Alojzij Vilhar iz Postojne, dru-gi pa Stanko Molka iz Planine. Ita-lijanske oblasti so razpisale nagrado 10.000 lir za onega, ki bi izsledil še ostale roparje.

Nenavaden novorojenček. V vasi Bokšič v Slavoniji je 22 let stara mati povila otroka z dvema glavama. Na eni glavi je imel otrok eno oko, na drugi nobenega, na drugi glavi so bila le znamenja oči. Na prvi glavi je imel sicer nos in dvoje ustec, dočim je bila druga glava brez nosa. Eno roko je imel pravilno razvito, ena pa je bila brez prstov, noge niso bile razvite. Otrok je živel štiri dni.

Šest otrok v treh letih je povila neka kmetska mati v bližini Požarev-ca. Prvo leto je dobila hčerko, drugo leto dvojčka fanta in tretje leto tri fante.

Lastno mater je ubil Martin Ko-lega iz Kali pri Splitu. Ubijalca so orožniki zaprli.

Zalosten slučaj. V Belgradu so potegnili iz Save truplo neke dijaki-nje, ki je izvršila samomor. Zdrav-nik, ki bi moral izvršiti obdukcijo, je

pred glavo. Trebili smo svetlo ma-šobo in jo kopicili pred našimi luknjami...

»Se kaj loči sobota od nedelje; ali je torek drugačen od četrtega?« je godel Tevž in stresal iz lopatice. »No, povejte!«

»Vsi dnevi so enaki,« je pokimal Ločnik in prevrgel prsti. »Vsak dan koljemo, vsak dan stradamo.«

»Tiha nedelja je; pri nas pa ni miru,« je prehitel Tevž. »Iz vasi gredo k maši, mi pa hudiču daruje-mo. Tam molijo za nas, za mir... Nažigajo sveče in prosijo...«

»Za nas pa ni strehe, ni kotička, kjer bi te ne staknila smrt,« se je vtaknil Ločnik. »Kar potrebita nas bo.« Drug za drugim bomo pocepali. Če se ji stokrat odtegneš, te potem dohiti in podere s koso. Mi vsi smo zapisani. Kar po vrsti pojdemo. Doma sem že ukrenil, kar je treba. Poloni bo seveda ustrezno, ko bo dobila vest, da so me zadušili. Otroci se mi smilijo. Drugega očeta bodo dobili. Da bi jim Bog preložil,« je sklenil, in valil pred seboj goščo.

Ločnik je bil zadnje dneve potr.

pa ga bomo gonili tako dolgo, da ga zajezimo pred Rimom.«

Ločnik se ni uklonil. »Ne, Tevž!« je poprijel. »Kolikor pobiješ Lahov, toliko prilaze iz zemlje drugih. Žive nas pokoljejo... Tam za zidovi se jih gnete, da nas vse podrobijo.«

Res smo zagledali med podrtimi stenami kopico ljudi. Počasi se je gneča razmotala in uravnala. Na rav-nici pred žičnimi ovirami smo imeli napadalno četo. V žico so zarezale škarje... Pustili smo lopatice in popadli puške.

»Streljaj! Streljaj!« smo kričali vse vprek.

Na levi od nas se je oglasila stroj-nica. Prve vrste so omahnile. Poželi smo drugo vrsto, pogoltnilo je tretjo. Po mrtvih so lezli novi bataljoni. Pripogibali so se, padali in vsta-jali... V rokah so imeli nože in ročne granate... Nabadali so se na ostre bodice, molili, kleli in umirali pred našimi očmi. Ubili so se na-kopčili, da so se skrivali zadaj zdra-vi in streljali v naše jarke. Nam je skoraj pošlo strelivo, po dolini je pa kar mrgolelo.

»Pokoljimo vrage!« je svetoval Ločnik. »Na bajonet, ho,« je silil v Tevža. »Danes bo smrt,« je bučal, da je prevpil pokanje pušk.

»Iz jarkov!« je prišlo povelje. Zlezli smo iz blata v metež. Pred nami sta drvela Tevž in Ločnik. Vi-hrala sta, kot dva indijska glavarja. Preden smo se spoprijeli se je za-vrtel Ločnik. Po njem so teptali vo-jaki...

Sedaj so nas začeli obdelavati so-vražni topovi. Kmalu smo bili pre-podeni nazaj v jarke.

Ko je ponehal napad smo zaman ogledovali za Ločnikom. Tevž je vo-ščil tovarišu sveta nebesa in otrl solzo, ki je prigazila po bradi. »Vsi smo zapisani,« je dodal.

Čez nekaj mesecev nam je pravil Tevž, da so pisali, da se je Ločnik oglašil iz laškega ujetništva. Slišal je Tevž, da Ločnikovi ženi to ni bilo prav...

Razširjajte »Pravico«!

v samomorilki spoznal svojo zarobenko.

Zasačen tat v cerkvi. V Laškem so otroci, ki so zvonili ob sedmih v stolpu, zapazili skozi lino neko tujo osebo pred velikim oltarjem. Ker je bila cerkev ob tej uri zaklenjena, so stvar naznanili organistu g. Drolcu, ta pa orožnikom. Hitro so pričeli iskati tatu in so na glavnem oltarju zapazili vlomilsko orodje in odprt nabiralnik, denar pa deloma razstresen. V cerkvi se je nabralo polno ljudi, ki so vse preiskali in slednjič pod mehoma na koro zapazili skritega tatu. Odpeljali so ga na orožniško postajo.

Nesreča v gozdu. Pri sekanju v gozdu je padlo drevo na Frančiško Šušmanovo, hčerko posestnika iz Mirk pri Vrhniki. Dekle je dobilo težke notranje poškodbe in so jo prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

Smrtna nesreča. Kralj Milan, ki je bil zaposlen pri cementni tovarni v Trbovljah, se je peljal z rudniškim vlakom na delo. Pri cementni tovarni je hotel skočiti z voza, a je pri tem radi preozkega prostora ob strani prišel pod vagone. Bil je takoj mrtev.

Smrtna nesreča. Na Smolniku je pri podiranju dreves ubilo padajoče drevo 19 letnega veleposestnikovega sina Franca Kapuna iz Šmartnega na Pohorju.

»Socialna misel«. Aprilova številka »Socialne misli« prinaša zopet aktualno vsebino. Najprej zaključuje posl. dr. Kulovec zanimivo razpravo o pravkar izglasovanem državnem proračunu. Zanimivo poročilo o mednarodni organizaciji dela objavlja Fr. Pogačnik. Ivan Rejec končuje razpravo o narodnem življenju italijanskih Slovanov. Pregled zgodovine socialističnega gibanja med Slovenci priobčuje Fr. Erjavec. Ta razprava, ki bo gotovo zanimala vsakogar, bo izhajala vse leto. V »Pregledu« razpravlja med drugim tudi F. S. o zadnjih političnih dogodkih, Erjavec zaključuje svojo razpravo o agrarnem programu avstrijske socialne demokracije, dr. Gosar pa obravnava Ušeničnikovo »Socialno vprašanje«. »Socialna misel« priporočamo vsem našim članom, posebno pa zaupnikom.

Osrednja zadruga »Brezalkoholna Produkcija« v Ljubljani, Poljanski nasip 10, dobavlja po brezkonkurenčnih cenah pristne brezalkoholne sokove vseh vrst (malinovec, češnjev in višnjev sok, bezgovec, borovničar, ribezov sok itd.) v vsaki množini, dalje zelo praktične opreme za ohranitev brezalkoholnih pijač v sodih vseh vrst in sistemov (za domače gospodarstvo, za večje obrate, na vozilih), potrebščine za konzerviranje sadja ter sploh vse, kar spada v brezalkoholno gospodarstvo. Zahtevajte brezplačno obširno ponudbo! Zadostuje dopisnica! Sklicujte se na »Pravico«!

Krekova mladina.

VSEM PODRUŽNICAM IN OSTALIM KRŠČ. SOC. DELAVSKIM ORGANIZACIJAM!

Čas, ki ga imamo še do kongresa, bo hitro potekel. Zato treba čim intenzivnejšega pripravljanja in dela. Vsaka podružnica naj skliče sestanek članstva, na katerem naj se članstvo pogovori o udeležbi. Računa se lahko na polovično vožnjo. Ravnotako želimo, da razpravljajo o kongresu na svojih sestankih tudi skupine strokovnih organizacij. Podrobna navodila s pozivom bodo v prihodnjih dneh poslana vsem našim organizacijam.

Tovariši in tovarišice! Imejmo zavest, da bo naš mladinski kongres segel kar najgloblje v naš celoten delavski pokret. S kongresom v Celju bo naše gibanje dobilo nov razmah. Zato je naša dolžnost, da se za naš mladinski dan čim najbolj zanimamo in poskrbimo za lepo udeležbo. V naše vrste mora priti nov sunek bodisi na idejnem ali organizatornem polju. Zato treba temeljite priprave, pri kateri moramo prav vsi sodelovati.

Pripravljalni odbor za 1. kongres kršč. soc. delavske mladine sklicuje skupno sejo vseh odborov kršč. soc. delavskih organizacij, ki se bo vršila v soboto, dne 10. t. m., na Starem trgu 2-1. Vabljeni vsi odborniki.

Krekova mladina v Ljubljani ima v nedeljo, 18. t. m., ob 7. uri zjutraj sv. mašo na Rožniku. Vabljeni vsi tovariši in prijatelji!

Trbovlje. Tukajšnji pripravljalni odbor za ustanovitev Krekove mladine sklicuje sestanek vse naše delavske mladine, ki se bo vršil v nedeljo, dne 11. t. m. Pridite vsi!

Krekova mladina v Celju je s prav lepim uspehom gostovala na velikonočni ponedeljek v Društvenem domu v Trbovljah. Igralci so častno rešili svojo nalogo. Ponovno smemo pohvaliti tov. J. Tavčarjevo, kakor tudi M. Skaletovo, kateri sta s posebnim uspehom izvršili svoji vlogi. Predvsem pa smemo še posebej pohvaliti našega tovariša Cirila Debeljaka v glavni vlogi in obenem kot režiserja. S to prireditvijo v Trbovljah je pridobila naša Krekova mladina novih tal.

Podružnica Krekove mladine Sv. Miklavž pri Ormožu je imela svoj redni občni zbor dne 25. marca v Društvenem domu. Centralo sta zastopala predsednik tov. Fr. Kordin in tov. Burkelj. Po otvoritvi je predsednik podal besedo predsedniku centrale tov. Kordinu, ki nam je v daljšem govoru orisal pomen Krekove mladine, nas navduševal za 1. krščanskosocijalni kongres v Celju, govoril o Delavski zbornici ter nas končno bodril k vztrajnemu delu v organizaciji. Pri poročilih odbornikov se je pokazalo, da je imela podružnica do sedaj 7 rednih sej, 5 članskih sestankov in nabavila s pomočjo g. kaplana Miloša Čarfa nov društveni oder. Dramatični odsek, ki šteje 24 članov, je priredil pet predstav. Tamburaški odsek je med letom naročil čez 60 glasbenih partitur ter se izpopolnil. Sodeloval je pri vseh prireditvah ter imel prejemkov 2526 Din. V svrhu razširjenja mladinskega delavskega pokreta med viničarji sta predsednik in tajnik skupine priobčila tudi par člankov v »Pravico«. Na občnem zboru je pristopilo 7 novih članov in g. kaplan Miloš Čarf, ki je s svojim delovanjem mnogo pripomogel k našemu delu, zlasti v dramatik. Člani so si izvolili sledeči odbor: Predsednik: Mir Andrej; podpredsednik Rozman Peter; tajnik Jože Košnik; blagajnik Plohl Franc; odborniki: Vogrinec Martin, kaplan Miloš Čarf, Kosič Janez; za dramatični odsek: predsednik ozir. režiser Rozman Peter; tajnik Kosič Janez in Plohl Vinc; preglednika: Rozman Ludvik in Mihalič Franc; razsodišče: Tomažič Franc, Miloš Čarf, Rozman Peter.

Ker je članstvo raztreseno po vrteh in zato poslovanje organizacije otežkočeno, smo določili za vsak vrh enega zaupnika. Ker si nameravamo v najkrajšem času ustanoviti strokovno knjižnico, smo izvolili tudi knjižničarja.

Oglasil se je k besedi tudi naš agilni tov. Rozman Peter, ki nam je v daljšem govoru orisal položaj viničarske mladine ter nas pozival, da zberemo vso viničarsko mladino v naši organizaciji. Pozval nas je, da se pripravljamo za 1. kršč. soc. kongres v Celju, kamor naj pohitimo vsi, da dobimo novih moči in se navdušimo za idejo kršč. socializma. Tov. predsednik je v končnem govoru pozval članstvo, naj vztrajno in trdno stoji ob strani odbora, kateri bo v letošnjem letu skušal z vztrajnim in požrtvovalnim delom doseči čim večji razmah organizacije in lepo uspeli občni zbor zaključil. — Tovariši, tovarišice! Prve zapreke smo z vztrajnim delom premagali, delajmo za našo izobrazbo, zanesimo organizacijo in naše ideje med vso viničarsko mladino ter jo zberimo pod prapor našega kršč. socializma. — Tajnik.

Dopisi.

Jurklošter. Dne 26. marca je umrl najstarejši mož v naši župniji, Martin Laharnar, star 84 let. Pokojni je bil doma v Tolminu na Goriškem in je prišel 18 let star k tukajšnji graščini delat kot gozdni delavec. Do svoje starosti je delal pridno in lepo skrbel za svojo družino. Zdal na starost je pa že več let revščino trpel, ker ni dobival nobene podpore. Za njim žalujeta dve hčeri in enako stara žena. N. v m. p.!

O koledarju.

Že rimski diktator Julij Cezar je pred 2000 leti dal urediti koledar. Ker je tudi popravljeni koledar prišel tekom stoletij navzkriž z dejanskim stanjem časa, je papež Gregor v srednjem veku naročil znanstvenikom, naj popravijo koledar, kar so ti tudi izvršili. V današnjem času ima več znanstvenikov nove načrte za izboljšanje Gregorijevega koledarja. Nas zanima posebno »simetrično delo« od Nemca I. A. Fabra. On deli leto v 12 mesecev po 30 dni, to je pet tednov po 6 dni. Na vsake kvatre pride mesec kot 31. dan praznik. Po 31. decembru pride kot 5. praznik Novo leto, ob prehodnih letih pa naj bi bil za binkoštnimi prazniki »prehodni dan«. Število delavnikov se ne bi zmanjšalo, ker pride več praznikov na nedeljo.

Faber sam pravi v spomenici na Društvo narodov, ki take stvari rešuje, da so se razmere tekom časa izpremenile in da je današnji 7 dnevni teden socialna nevarnost za človeštvo. Stanje svetopisemskega pastirja je bilo drugačno kot današnjega človeka, ki dela v zaduhlih prostorih. Slabi živci slabšajo človeka, tako telesnega delavca kot duševnega, razdraženost pa vpliva slabo na prebavila. Zosebno trpijo pri delu gospodinje, ki nimajo omejenega delavnega časa. Dokaz za pravilnost njegovih trditev je to, da imajo v večjih tovarnah upeljan takozvan angl. teden, pri katerem so nastavljeni prosti od sobotnega poldne pa do ponedeljka.

Razno.

Jugoslovani v Ameriki. Po uradni statistiki je v Ameriki preko 400 tisoč Jugoslovanov, novinar Marjanovič je pa izdelal natančnejšo statistiko in pravi, da jih je samo v Uniji 600.000, in sicer Hrvatov 290.000, Slovencev 250.000, Srbov 70.000. V Južni Ameriki je Jugoslovanov 100.000, v Kanadi in Avstraliji 50.000, skupno 750.000. V Severni Ameriki ima

jo Slovenci kapitala pri svojih podjetjih 5.298.000 dolarjev in članov 220.000, Hrvati članov 95.000 in 3 milijone dolarjev, Srbi članov 17.000 in denarja 250.000 dolarjev. Šol je slovenskih 28, hrvatskih 12, cerkva ima jo Slovenci 38, Hrvati 28, Srbi 13. Številke kažejo, da je slovenski delavec v vsakem oziru daleč pred hrvatskim in srbskim.

Evropa bo ledena. Sredi med Južno in Severno Ameriko leži zaliv, iz katerega gre močan in gorak morski tok in se obrne proti Evropi. Je prava dobrota zanjo. Prinese namreč s seboj gorak zrak, ki se razlije nad Evropo. Irska leži zelo visoko proti severu, v Ameriki traja v isti višini zima dalj kot poletje, Irska pa nosi ime Zeleni otok ravno vsled tega toka, ki je širok okoli 60 km. »Vsak človek skrbi najprej zase!« si mislijo Amerikanci in tako študirajo nekateri fantasti popolnoma resno, da bi z ogromnim zidom zajezili toku pot in ga obrnili proti severni Ameriki navzgor. Zid bi bil dolg 250 km. Če bi se to zgodilo, bi nastopila za Evropo nova ledena doba in gosposki angleški narod bi se moral prvi izseliti v Ameriko, če ne bi hotel sprejeti vloge Eskimov, iz Amerike pa bi prihajale v Evropo ekspedicije raziskovat ledeno pokrajino, kot beremo danes o Amundsenu.

Sodišča niso bila vedno tako urejena kot so danes, imela so tudi različno velika okrožja, navadno prav majhna. Na Gornjem Avstrijskem so tri sodna okrožja mejila v gostilniški sobi v vasi in ko so se fantje stegli, so bili sodniki v veliki zadregi, kdo bi sodil. Natančno križišče sodnih okrožij je bila namreč klopi in sedaj so morali najprej ugotoviti, na katerem koncu klopi je sedel kak pretepač.

Japoneci imajo najstarejšo dinastijo na svetu in ravno letos obhajajo menda 2500 letnico, odkar jim je zavladal prvi kralj ali zmajeveto telo kot pravijo. Kitajci so mnogo bolj revolucionarni. Saj so odpravili pred časom monarhijo, pa tudi kito, zato jim bomo morali Slovenci dati kako novo ime, da ne bodo užaljeni.

V Italiji bodo vsi stanovi fašistovski. Tudi dijaška društva v Trstu so dobila nalog, naj se njeni člani vpišejo med fašiste. Tako bo cela Italija enotna. Vse na ukaz!

Pri državnem izpitu: Profesor: Ali ima naša univerza še kaj avtonomije? Kandidat: Da! Profesor: E, prav pogrebna je!

V gostilni. Prvi gost: »Jaz spoznam hitro starost vsake gosi in kokoši.« Drugi gost: »Na čem pa, gosp. Toman?« Prvi gost: »Na zobeh.« Drugi: »Saj gosi in kokoši nimajo zob.« Prvi: »Jih imam pa jaz.«

V kolodvorski restavraciji. Potnik: »Natakar! Te porcije so pa izredno male.« — Natakar: »Res je. Ta pa zato, ker restavrater noče, da bi potniki zamudili vlak, ki stoji samo sedem minut.«

Vestnost. »Kako da so vaši gasilci tako pijani?« — »Par mesecev že ni bilo požara, pa gase žejo!«

Žika!

Poskusiti je treba, potem je odločitev lahka. Odločili se boste za **ŽIKO**, ki je in ostane najboljša in najbolj zdrava žitna kava!

Tona! Včeraj se je pa vršila skupščina za našo prodajalno. Gledala sem, kje da si, pa te nisem zazrla. Zato pa gotovo tudi nisi slišala kaj nam je povedal poročevalec iz Ljubljane. Najbolj važno se mi zdi tisto glede prometa. Rekel je: Čim večji promet, tem večja konkurenčnost. Mesečno stane stanarina, plače, luč, kurjava, razni drobni izdatki 2000 Din. Ker znaša promet sedaj mesečno samo 40.000 Din da to 5% režijo te prodajalne. Če bi se pa promet dvignil na 60.000 Din, pri čemur bi ostala vsa režija ista, bi se v procentih režija znižala na 3½% ter bi imela zadruga toliko več dobička ali pa bi lahko pocenila blago za 1½%. Za to je za nas same silno važno, da dvignemo promet in pridobimo zadrugi novih odjemalk. Sklenila sem, da se bom odslej naprej tudi jaz posvetila agitaciji za naš konzum. Stori tako tudi ti!